

Αντιφώνηση Άγγελου Ζαχαρόπουλου μετά την βράβευση του από τον υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Ευχαριστώ τον αξιότιμο Υπουργό Αγροτικής ανάπτυξης και τροφίμων, κ. Μαργαρίτη Σχοινά, που οργάνωσε αυτή την εκδήλωση προς τιμή μου.

Ευχαριστώ για την παρουσία τους , τους αξιότιμους Υφυπουργούς και Γενικούς Γραμματείς αυτού του Υπουργείου.

Ευχαριστώ όλες τις φίλες και όλους τους φίλους που, αψηφώντας το κυκλοφοριακό αυτό χάος που επικρατεί στην πόλη μας, ήρθαν να τιμήσουν έναν παλιό, έναν παμπάλαιο φίλο τους.

Είμαι συγκινημένος που ξαναβρίσκομαι σ' αυτόν το χώρο, ύστερα από 44 χρόνια.

Υπηρέτησα στο τότε Υπουργείο Γεωργίας, 24 χρόνια, 20 στα εγγειοβελτιωτικά και γενικότερα στα έργα υποδομής για την ανάπτυξη της γεωργίας και 4 χρόνια στις ευρωπαϊκές υποθέσεις.

Τα εγγειοβελτιωτικά έργα ήταν πρώτης προτεραιότητας στον προϋπολογισμό δημοσίων επενδύσεων για 20 χρόνια μετά τον πόλεμο.

Υπήρχε τότε η κραταιά Γενική Διεύθυνση Εγγειοβελτιωτικών έργων, στελεχωμένη με εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό και με μονάδες σε όλους τους νομούς της χώρας.

Γιατί τόση βαρύτητα στα εγγειοβελτιωτικά έργα ;

Διότι υπήρχε αδήριτη ανάγκη να εξασφαλίσει η χώρα επάρκεια σε βασικά είδη διατροφής. Ήταν πρόσφατες οι μνήμες από τις στερήσεις στη δεκαετία 1940 – 1950 και από το φοβερό λιμό, κυρίως στην πρωτεύουσα, με τις δεκάδες χιλιάδες θύματα. Να σημειωθεί ότι και πριν από τον πόλεμο, η Ελλάδα ήταν ελλειμματική σε βασικά είδη διατροφής, ιδίως σε σιτηρά. Χάρης κυρίως στα εγγειοβελτιωτικά έργα, η χώρα σύντομα απέκτησε επάρκεια σε βασικά είδη διατροφής, ακόμα και στα σιτηρά. Παράλληλα, υπήρξε ραγδαία οικονομική ανάπτυξη.

Με βάση την γεωργική ανάπτυξη, η Ελλάδα υπήρξε παγκοσμίως δεύτερη, μετά την Ιαπωνία, σε οικονομική ανάπτυξη επί μία εικοσαετία.

Έτσι, κατέστη ικανή να επιδιώξει και να πετύχει την ένταξή της στην ομάδα των πιο προηγμένων ευρωπαϊκών χωρών στο τέλος της δεκαετίας 1970.

Πριν ακόμα αρχίσουν οι ενταξιακές μας διαπραγματεύσεις, είχε καταστεί φανερό ότι ο γεωργικός τομέας θα ήταν ο πιο κρίσιμος και ο πιο περίπλοκος. Ας μην ξεχνάμε ότι την εποχή εκείνη η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) απορροφούσε σχεδόν το 70% του κοινοτικού προϋπολογισμού και ο αγροτικός πληθυσμός στην Ελλάδα ήταν γύρω στο 30%. Για τους λόγους αυτούς, ο διορατικός Πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής επέλεξε για το Υπουργείο Γεωργίας πολιτικό ο οποίος είχε ήδη επιδείξει ξεχωριστό δυναμισμό και αποτελεσματικότητα ως επικεφαλής άλλων Υπουργείων : τον αείμνηστο Γιάννη Μπούτο. Με ειδικό νόμο είχε δοθεί η δυνατότητα στα Υπουργεία να ιδρύσουν Ειδικές Υπηρεσίες ΕΟΚ. Ο Γιάννης Μπούτος έκανε πρώτος χρήση αυτού του νόμου, ιδρύοντας την Υπηρεσία Σχέσεων Ελλάδας-Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

(ΥΣΕΛΕΚ), σε επίπεδο Γενικής Διεύθυνσης με πέντε διευθύνσεις.

Στον ομιλούντα ανατέθηκε η οργάνωση, η στελέχωση και η διεύθυνση της υπηρεσίας αυτής. Τα κριτήρια επιλογής για την στελέχωση της νέας υπηρεσίας ήταν αυστηρώς αξιοκρατικά, βασιζόμενα στη γλωσσομάθεια, σε επιτυχείς μεταπτυχιακές σπουδές και στην ικανότητα. Ο ίδιος ο Υπουργός μου άφησε πλήρη ελευθερία στην επιλογή των συνεργατών μου, ώστε να μην μπορώ να επικαλεσθώ, όπως μου είπε, ελαφρυντικά σε περίπτωση αποτυχίας. Δεν ξέραμε τότε, ούτε θέλαμε να μάθουμε τις πολιτικές πεποιθήσεις των υποψηφίων. Ένα πολιτικό κριτήριο θα μπορούσε να οδηγήσει σε αποκλεισμό άξιων και σε επιλογή μετρίων.

Σχετικό, το ακόλουθο επεισόδιο :

Κάποιος κύριος ζήτησε συνάντηση για να παρουσιάσει την υποψηφιότητα της κόρης του στην διαπραγματευτική ομάδα επιλέκτων. Όμως, τα προσόντα της κόρης του ουδόλως ανταποκρίνονταν στα σχετικά κριτήρια. Έδωσα ευγενικά τις ανάλογες εξηγήσεις. Όμως, ο κύριος αυτός επέμεινε και για να με πείσει, μου παρουσίασε κάποιο χαρτί της ΝΔ. Εξακολούθησα να αρνούμαι και εκείνος εξέφρασε κάποια απειλή. Σηκώθηκα και σχεδόν βίαια τον έβγαλα από το γραφείο μου. Πήγε κατευθείαν στον Υπουργό, βέβαιος ότι ο Μπούτος θα μου έκοβε το κεφάλι. Όταν αποχώρησε, ο Υπουργός μου ζήτησε τηλεφωνικώς εξηγήσεις, τις οποίες έδωσα. Και τον πέταξες έξω ; είπε δήθεν οργισμένος ο Γιάννης Μπούτος. Ναι, του απάντησα. Καλά τον έκανες, είπε ο αξέχαστος Μπούτος.

Με βάση αυτά τα κριτήρια, δημιουργήθηκε μία ισχυρή ομάδα ετοιμοπόλεμων επιλέκτων, μία ομάδα «κομάντος» εν καιρώ πολέμου.

Εδώ θα ανοίξω μια παρένθεση για να αποτίσω φόρο τιμής σ'αυτούς τους συνεργάτες. Το επίπονο και δύσκολο έργο της διαπραγμάτευσης θα ήταν αδύνατο να πραγματοποιηθεί έγκαιρα και αποτελεσματικά αν τα επίλεκτα αυτά στελέχη είχαν απλώς εκτελέσει το υπηρεσιακό τους καθήκον. Πραγματοποιήθηκε και μάλιστα με αναμφισβήτητη επιτυχία διότι οι άξιοι αυτοί συνεργάτες εργάσθηκαν μέρα και νύχτα, Σαββατοκύριακα και αργίες, χωρίς άδειες, μέσα σ'ένα κλίμα ενθουσιασμού και έξαρσης.

Σήμερα, βρίσκονται σ'αυτή την αίθουσα το ζεύγος Βαγιανού, καθώς και η σύζυγος και τα παιδιά του αείμνηστου Βαγγέλη Καραμήτρου.

Χαρακτηριστικό το ακόλουθο περιστατικό :

Στο δεύτερο κρίσιμο εξάμηνο του 1978, την προεδρία της ΕΟΚ είχε η Γερμανία, Πρόεδρος του Σώματος Μονίμων Αντιπροσώπων ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Γερμανίας στις Βρυξέλλες, ο Πρέσβης κ. Sigriest, ο οποίος, μετά την ένταξη, τοποθετήθηκε επί κεφαλής της γερμανικής πρεσβείας στην Αθήνα. Σε κάποιο γεύμα στην Αθήνα στο οποίο με είχε προσκαλέσει, ο κ. Sigriest μου εξέφρασε την εξής απορία: Στις μαραθώνιες συνεδριάσεις των εννέα κρατών μελών, σχετικά με την ελληνική ένταξη, ανέκυψε μερικές φορές, βαθειά μέσα στη νύχτα, η ανάγκη συμπληρωματικών στοιχείων του γεωργικού τομέα τα οποία ζητήθηκαν με τέλεξ. Κατάπληκτοι, είπε, διαπιστώναμε ότι το πρωί είχε φθάσει η ελληνική απάντηση. Πως γινόταν αυτό το θαύμα ;

Του εξήγησα ότι, γι'αυτές τις περιπτώσεις λειτουργούσε σύστημα συναγερμού και οι αρμόδιοι συνεργάτες μου, μαζί τους κι'εγώ, κατεβαίναμε τη νύχτα στο Υπουργείο , τα ετοιμάζαμε, τα υπέγραφα και τα στέλναμε με τέλεξ.

Γιατί αυτή η βιασύνη ; Ο Κ. Καραμανλής είχε δώσει εντολή να γίνει επίσπευση των διαπραγματεύσεων, σε ότι μας αφορούσε, για να αποφύγουμε την ομαδοποίηση των διαπραγματεύσεων μας με εκείνες της Ισπανίας και της Πορτογαλίας.

Η ομαδοποίηση βόλευε τους κοινοτικούς επειδή θα κέρδιζαν χρόνο και χρήμα. Μ'ένα σμπάρο τρία τρυγόνια.

Εμείς, αντιθέτως, θέλαμε να την αποφύγουμε πάση θυσία γιατί θα οδηγούσε την ένταξή μας πολλά χρόνια αργότερα και με δυσμενέστερους όρους. Τελικώς την αποφύγαμε και η διαπραγματεύσή μας διήρκεσε μόνο 2 χρόνια και 7 μήνες, ενώ εκείνη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας διήρκεσε περί τα 6 χρόνια.

Μεγάλα επιτεύγματα πραγματοποίησε η Ελλάδα στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις, τα οποία αναγνωρίστηκαν από τον διεθνή σοβαρό τύπο. Θα αναφέρω εν συντομία μόνο ένα που θεωρώ ιδιαίτερα σημαντικό :

Οι ισχυρές γεωργικές οργανώσεις των μεσογειακών περιοχών Γαλλίας και Ιταλίας, υποστήριζαν και είχαν δίκιο, ότι η ένταξη τριών μεσογειακών χωρών, Ελλάδας, Ισπανίας και Πορτογαλίας, θα δημιουργούσε μεγάλο πρόβλημα ανταγωνισμού των δικών τους γεωργικών προϊόντων.

Ως αντάλλαγμα, απαίτησαν και πέτυχαν από την ΕΟΚ την δέσμευση να θεσπίσει

πρώτον, μία νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική με ενίσχυση της στήριξης των μεσογειακών προϊόντων και δεύτερον, μέτρα για ενίσχυση των υποδομών των μεσογειακών περιοχών, με τα περίφημα Μεσογειακά ολοκληρωμένα Προγράμματα, ΜΟΠ.

Και τα δύο μέτρα ήταν προφανώς προς όφελός μας. Μόνο που οι ενδιαφερόμενοι ζητούσαν να θεσπισθούν πριν την ένταξη των τριών μεσογειακών χωρών, Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία.

Αυτό προσπαθήσαμε να αποφύγουμε, γνωρίζοντας ότι οι διαδικασίες για τη θέσπιση νέων πολιτικών είναι ιδιαίτερα χρονοβόρες και θα έφερναν την ένταξή μας πολλά χρόνια αργότερα με όσα αυτό συνεπάγεται.

Έτσι, η διαπραγμάτευση επικεντρώθηκε στο θέμα : Πρώτα ένταξη και μετά θέσπιση των νέων μέτρων ή το αντίστροφο ; Ο αγώνας ήταν εξαιρετικά δύσκολος επειδή οι 2 ισχυρές γεωργικές οργανώσεις των μεσογειακών περιοχών Γαλλίας και Ιταλίας επέζαν αφόρητα τις κυβερνήσεις τους εν μέσω προεκλογικής περιόδου.

Τελικά, μόνο η Ελλάδα πέτυχε αυτό που εθεωρείτο ακατόρθωτο, η ένταξή μας να γίνει πριν από την θέσπιση των ανωτέρω μέτρων.

Οι συνέπειες του επιτεύγματος ήταν εξόχως σημαντικές. Η Ελλάδα συμμετέσχε ενεργώς στις διαπραγματεύσεις για τη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) και για τη διαμόρφωση των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (ΜΟΠ) από τα οποία εισέπραξε το όχι ευκαταφρόνητο ποσό των 2,1 δις ευρώ. Αντιθέτως, η Ισπανία και η Πορτογαλία δεν είχαν καμία συμμετοχή

στη διαμόρφωση της ΚΑΠ και των ΜΟΠ από τα οποία δεν πήραν δεκάρα, παρότι είναι μεσογειακές χώρες. Και το σημαντικότερο, η ένταξή τους έγινε πέντε χρόνια μετά την ένταξη της Ελλάδας. Με άλλα λόγια, η Ελλάδα κέρδισε 5 χρόνια ενταξιακής ζωής, με τεράστια πολιτικά και οικονομικά οφέλη. Τα πολιτικά οφέλη είναι προφανή. Όσο για τα οικονομικά, με βάση τα επίσημα στοιχεία που είχαν δημοσιευθεί, το συνολικό οικονομικό όφελος ανήλθε στο ποσό των 7 δις 620 εκ. ΕΥΡΩ.

Στο απίστευτο αυτό ελληνικό κατόρθωμα συνέβαλε αποφασιστικά η αξιοποίηση μίας ευνοϊκής συγκυρίας. Ακολουθήσαμε την προτροπή του Πιττακού του Μυτιληναίου : “Καιρόν γνῶθι” που περιφραστικά σημαίνει : αναγνώρισε μία ευνοϊκή συγκυρία και αξιοποίησέ την για να επιτύχεις το στόχο σου. Με δύο δισύλλαβες λέξεις, ο σοφός Πιττακός εκφράζει μία στάση ζωής καθοριστικής σημασίας. «Γνῶθι» είναι προστακτική αορίστου του ρήματος γινῶσκω που σημαίνει γνωρίζω αλλά και αναγνωρίζω, διακρίνω. «καιρός» σημαίνει χρόνος αλλά και ενδεδειγμένη περίπτωση ή ευνοϊκή συγκυρία για μία ενέργεια. (Λεξικό Liddel and Scott του πανεπιστημίου της Οξφόρδης).

Όσο για το ποιά ήταν η ευνοϊκή συγκυρία, θα το εξηγήσω στη συνέχεια :

Αποδέκτες των αιτημάτων των μεσογειακών γεωργών Ιταλίας και Γαλλίας ήταν οι Υπουργοί Γεωργίας Marcora της Ιταλίας και Pierre de Mehaignerie της Γαλλίας. Ο Υπουργός μας για θέματα ΕΟΚ, Γ. Κοντογιώργης, είχε πλησιάσει τον Marcora και είχε ανοίξει διάλογο μαζί του. Όμως, ο φέρων τίτλον ευγενείας Mehaignerie δεν ήταν τόσο προσιτός, τόσο προσβάσιμος, πράγμα που

είχε φέρει σε πολύ δύσκολη θέση τον Κοντογιώργη. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, Γάλλος συναπόφοιτός μου από την ENGR, με ενημέρωσε ότι ο Mehaighnerie ήταν συναπόφοιτος, μερικές σειρές νεότερος. Μου υπενθύμισε ότι μεταξύ των συναποφοίτων των Grandes Ecoles, όπως η δική μας, υπάρχει εκ παραδόσεως ένα πνεύμα αλληλοϋποστήριξης. Μου συνέστησε λοιπόν να αξιοποιήσω αυτή την ευνοϊκή συγκυρία.

Ενημέρωσα αμέσως τον Υπουργό μου Γιάννη Μπούτο και εκείνος, χωρίς να χάσει καιρό, προσκάλεσε επισήμως τον Γάλλο ομόλογό του να επισκεφθεί την Ελλάδα. Σε λίγες μέρες, ο Mehaighnerie βρέθηκε στην Αθήνα.

Στην πρώτη σύσκεψη με τον Έλληνα ομόλογό του, στην οποία είχε παραστεί, ο Γιάννης Μπούτος παρουσίασε μεθοδικά και με σαφήνεια τα επιχειρήματά μας υπέρ της ένταξης της Ελλάδας πριν από την θέσπιση των μέτρων που προανέφερα. Ο Γάλλος άκουσε προσεκτικά αλλά παρέμεινε σοβαρός και ανέκφραστος, πράγμα το οποίο είχε εκνευρίσει τον Γιάννη Μπούτο.

Συνέστησα λοιπόν στον Υπουργό μου να προσφέρει στον ομόλογό του μία επίσκεψη στις Μυκήνες και στο Ναύπλιο ώστε να γνωρίσει τις αρχαιότητες και τις εκεί γεωργικές βιομηχανίες. Ο Γιάννης Μπούτος παρουσίασε ένα εύλογο πρόσχημα γιατί δεν μπορούσε να τον συνοδεύσει και τον συνόδευσα εγώ. Στην αρχή είχε παραμείνει ο αγέρωχος Γάλλος ευγενής. Όταν όμως του είπα ότι είμαστε συναπόφοιτοι, άλλαξε αμέσως. Βρήκαμε κοινούς γνωστούς, κουτσομπολεύσαμε τους καθηγητές μας και δημιουργήθηκε μία ζεστή οικειότητα.

Κάποια στιγμή, χαριτολογώντας, είπε ότι μου οφείλει σεβασμό ως αρχαιότερο.

Στην επιστροφή, έγινε νέα συνάντηση με τον Μπούτο, ο οποίος έμεινε κατάπληκτος από την αλλαγή του Γάλλου ομολόγου του. Ο Mehaighnerie μίλησε πλέον ανοιχτά, ανέφερε τις δυσκολίες που είχε με τους μεσογειακούς γεωργούς εν μέσω προεκλογικής περιόδου αλλά υποσχέθηκε ότι θα καταβάλει προσπάθεια για θετική απάντηση στο ελληνικό αίτημα. Από εκεί και πέρα, η επαφή με τον Γάλλο Υπουργό ήταν εφικτή κάθε φορά που ήταν αναγκαία.

Συμφάγαμε μια φορά στις Βρυξέλλες και μία στο Παρίσι. Τελικά, ο Mehaighnerie σε συμφωνία με τον Marcora, άνοιξε το πράσινο φως για την ένταξη της Ελλάδας πριν την θέσπιση των νέων μέτρων.

Μετά το κλείσιμο των διαπραγματεύσεων, ο Mehaighnerie με προσκάλεσε στο Παρίσι για να ενημερωθώ πώς λειτουργεί μία ομόλογη με την δική μου Γενική Διεύθυνση σε μια χώρα μέλος της ΕΟΚ.

Το κλείσιμο των διαπραγματεύσεων έγινε στο τέλος του 1988 με γερμανική προεδρεία.

Η συνεδρίαση διήρκησε ένα εικοσιτετράωρο με το σχετικό ξενύχτι.

Συμμετείχαν τρεις Υπουργοί : Γεώργιος Ράλλης, Εξωτερικών, Γιάννης Μπούτος, Γεωργίας, Γεώργιος Κοντογιώργης για θέματα ΕΟΚ συνεπικουρούμενοι από την πενταμελή Κεντρική Επιτροπή Διαπραγματεύσεων.

Όλοι αυτοί οι πρωτεργάτες των ενταξιακών διαπραγματεύσεων έφυγαν από τη ζωή πριν πολλά χρόνια. Ο ομιλών είναι ο τελευταίος επιζών επειδή ήταν ο Βενιαμίν της Επιτροπής και έτυχε να είναι και ο μακροβιότερος.

Ακολούθησε η υπογραφή της πράξης προσχώρησης την εικοστή ενάτη Μαΐου του 1979 και η έναρξη ισχύος της ένταξης την 1.1.1981.

Τον ίδιο χρόνο έγιναν εκλογές και είχαμε τη νέα κυβέρνηση του Ανδρέα Παπανδρέου.

Στις αρχές του 1982 απολύθηκα από τη θέση του γενικού διευθυντή με το νόμο Κουτσόγιωργα. Βρέθηκα λοιπόν πρόωρα συνταξιούχος, αλλά όχι για πολύ. Τον ίδιο χρόνο προκηρύχθηκαν διαγωνισμοί για ανώτερες θέσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Έλαβα μέρος σε 3 διαγωνισμούς, 2 στον τομέα Γεωργίας με το καπέλο του γεωπόνου και μία στον τομέα Ανάπτυξης, με το καπέλο του πολιτικού μηχανικού. Πέτυχα πρώτος και στους 3 και επέλεξα τη θέση του υπευθύνου διαπραγματεύσεων στις διεθνείς υποθέσεις της Γεωργίας.

Στον τομέα της Γεωργίας παρέμεινα 8 χρόνια και στη συνέχεια ζήτησα και επέτυχα τη μετάθεσή μου στον τομέα της Ανάπτυξης για να αποκτήσω νέες εμπειρίες. Η θέση μου ήταν προϊστάμενος Υπηρεσίας μελέτης και επίβλεψης έργων υποδομής για χώρες της Αφρικής με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση.

Συνταξιοδοτήθηκα το 1993 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αμέσως με προσέλαβε ο πανίσχυρος τότε Όμιλος Επιχειρήσεων Λάτση ως Σύμβουλο Ευρωπαϊκών Υποθέσεων των 17 εταιρειών του Ομίλου. Συνετέλεσα

επίσης και Πρόεδρος ΔΣ μίας εξ' αυτών. Παρέμεινα στον Όμιλο Λάτση 16 χρόνια μέχρι την ηλικία των 81 ετών, οπότε αποσύρθηκα για να επιδοθώ στην συγγραφή.

Στα πλαίσια των νέων καθηκόντων χρειάστηκε, για ένα σοβαρό θέμα του Ομίλου, να κάνω μία παρέμβαση στην τότε Ισπανίδα Επίτροπο, αρμόδια για το περιβάλλον στις Βρυξέλλες. Έπρεπε βέβαια να περάσω από το ιδιαίτερο γραφείο της Επιτρόπου. Εκεί, αντί Ισπανού, όπως ανέμενα, συνάντησα Έλληνα και ποιόν ; το νεότερο τότε στέλεχος της Commission και σημερινό Υπουργό , Μαργαρίτη Σχοινά. Είχα ενδιαφέρουσα συζήτηση μαζί του και είχα εντυπωσιασθεί από τη ζωντάνια και το κοφτερό μυαλό του . Δεν ήταν τυχαίο που μία Ισπανίδα Επίτροπος προσέλαβε σε εμπιστευτική θέση του ιδιαίτερου γραφείου της έναν Έλληνα αντί Ισπανό.

Ουδόλως λοιπόν ξαφνιάστηκα όταν παρακολούθησα την αλματώδη άνοδο του Μαργαρίτη Σχοινά στην ιεραρχία της Commission. Ούτε όταν έγινε Επίτροπος και μάλιστα Αντιπρόεδρος της Commission.

Τα τελευταία χρόνια έχουν συσσωρευτεί πολλά προβλήματα στον αγροτικό τομέα της χώρας. Υπάρχει μία διάχυτη όσο και δυσάρεστη γκρίνια στα ΜΜΕ.

Θεωρώ λοιπόν ότι ο Πρωθυπουργός επέδειξε μια αξιοσημείωτη διορατικότητα για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων.

Επέλεξε ως Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων όχι έναν βουλευτή της παρούσας κυβέρνησης αλλά έναν Μαργαρίτη Σχοινά.